

47^e WEMAL- nieuwsflits

7 oktober 2022

Lieve WEMAL-vrienden,

Waarom knippen (Iraanse) vrouwen hun haren af? Deze kop stond de afgelopen dagen prominent in de bladen en was dagelijks onderwerp van verhitte gesprekken in tv-programma's. Met als voorlopig hoogtepunt dat drie bekende vrouwen tijdens de talkshow van OP1 [een stuk van hun lokken afknippen](#): een publiciste, een presentatrice en de minister van Justitie.

Omdat ik net een lezing had gegeven over de middeleeuwse vrouwengeneeskunde moest ik denken aan een vraag uit het *Boek van Sidrac* die heftige discussie

onder de cursisten ontlokte: Hoe komt het dat vrouwen zo emotioneel reageren op vreugde en verdriet in de wereld?

Het antwoord van de wijze Sidrac: Vrouwen reageren zo emotioneel omdat zij lichter bloed en lichtere hersenen hebben dan mannen. Zij zijn als kleine twijgjes aan de bomen die in alle richtingen met de wind meewaaien. Zo zijn vrouwen, want bij het minste of geringste wat zij horen of zien, gaan ze lachen, schreeuwen of huilen. Dat zij zo weinig gezond verstand hebben komt door de lichtheid van hun bloed. Want waren zij net zo wijs als mannen, dan zou men ze rechters en heersers maken en zouden zij vonnissen vellen en heersen zoals mannen. [...]

Tijdens de geanimeerde discussie kwamen allerlei actuele onderwerpen op tafel: de tragische dood van de Iraanse Mahsa Amini die door de moraalpolitie werd gearresteerd omdat ze haar hoofddoek niet op de voorgeschreven manier droeg, de Finse premier die haar verontschuldiging publiekelijk moest aanbieden vanwege een avondje dansen en plezier maken, vrouwelijke bestuurders die beschuldigd worden van machtsmisbruik of bekritiseerd worden omdat zij geen 'ballen' hebben, etc., etc.

De tweederangspositie van vrouwen kent een lange voorgeschiedenis. Van Aristoteles (het vrouwelijk wezen (koud en vochtig van aard) is minder volmaakt dan het mannelijk wezen (heet en droog) via het Christendom (de vrouw is van nature meer

geneigd tot zondig en immoreel gedrag dan de man) naar hedendaagse ontwikkelingen (ongelijke salarissen, het glazen plafond).

We eindigen de avond met de volgende stellingen: Wie de macht heeft bepaalt de regels; wie schrijft die blijft; voor een kritische en constructieve bijdrage aan het maatschappelijke debat is historisch inzicht in het proces van kennisoverdracht en beeldvorming van cruciaal belang. Vrouwen knippen hun haar af om te laten zien dat zij (net als mannen) zelf willen bepalen hoe zij hun haar willen dragen. Daar komt geen voorschrift aan te pas.

Wat hebben wij (mediëvisten/cultuurhistorici) toch een prachtig vakgebied!

Hartelijke groeten,

Orlanda

Promotie

Op **21 oktober aanstaande om 12.15 uur** verdedigt Andrea van Leerdam aan de Universiteit Utrecht [haar proefschrift](#) getiteld *Woodcuts as Reading Guides. How images Shaped Knowledge Transmission in Medical-Astrological Books in Dutch (1500-1550)*. WEMAL-leden kennen Andrea van haar actieve bijdrage aan diverse WEMAL-activiteiten en publicaties.

Zo heeft zij onder andere meegewerkt aan diverse transcriptieprojecten en was zij één van de redactieleden van het WEMAL-platenboek *Kennis in Beeld. Denken en doen in de Middeleeuwen*.

In haar proefschrift beschrijft Andrea hoe in de eerste helft van de zestiende eeuw in de Nederlanden een levendige markt ontstond voor praktische en instructieve boeken, gericht op een gevarieerd publiek van vooral niet-specialisten. Andrea onderzocht op welke manier de houtsneden in deze boeken, die kennis over geneeskunde en astrologie in de Nederlandse volkstaal wilden overbrengen, vorm gaven aan de leeservaring. Houtsneden waren belangrijk voor de communicatie van kennis, aldus Andrea. Zo organiseerden en visualiseerden deze beelden kennis en brachten zij betrouwbaarheid over. Om te begrijpen hoe beelden het leesproces beïnvloedden, is oog voor de materiële kenmerken van het boek als geheel van cruciaal belang. Voor een nauwkeurig begrip van deze invloed maakt Andrea gebruik van inzichten uit het veld van de *information design studies*. Haar proefschrift laat zien dat materiële kenmerken belangrijke inzichten opleveren over het werkelijke gebruik van de boeken.

Vroegmoderne gebruikssporen – of het hierbij nu gaat om markeringen, uitgebreide annotaties, snel neergekrabbelde tekentjes of inkleuring met de hand – vertellen over de interesses en leesgewoonten van lezers. Daarnaast laten ze zien wat voor voorstellingen lezers hadden van de pagina als visuele ruimte, en in sommige gevallen tonen ze zelfs specifiek wat lezers aan afbeeldingen opviel.

De verdediging is deels in het Engels en deels in het Nederlands. Er is een livestream. Leden die er graag ter plekke in Utrecht bij willen zijn kunnen zich aanmelden via woodcutsasreadingguides@gmail.com. Wij wensen Andrea veel succes bij de promotie!

Oproep

Spreek jij binnenkort over een artes-gerelateerd onderwerp? Of verschijnt er een artes-gerelateerde publicatie van jouw hand? Meld het dan via j.e.wessel@law.leidenuniv.nl. We nemen het bericht graag mee in de Nieuwsflits.

Afmelden

Wil je de WEMAL-nieuwsflits niet meer ontvangen? Stuur dan een e-mail naar j.e.wessel@law.leidenuniv.nl.